

วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากรที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและกระบวนการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เฉพาะประชากรในเขตพื้นที่ชนบทยากจนภาคเหนือ จำนวนรวม 10,924 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 2,937 คน
2. กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 5,443 คน
3. กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษา ประชากรที่ใช้เป็นข้าราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ พัฒนาการอำเภอ, ตำบล จำนวน 636 คน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ เกษตรอำเภอ, ตำบล 636 คน กระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ สาธารณสุขอำเภอ, ตำบล 636 คน กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ศึกษาธิการอำเภอและครูประจำตำบล 636 คน รวมกลุ่มประชากร 2,544 คน

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 จำนวนอำเภอ กิ่งอำเภอ ตำบล หมู่บ้านและผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษาในเขตชนบทภาคเหนือ

จังหวัด	จำนวนอำเภอ และกิ่งอำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวน ผู้บริหารโรงเรียน
1. แม่ฮ่องสอน	5	32	265	155
1. อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน		8	58	42
2. อำเภอปาย		7	54	33
3. อำเภอแม่ลาน้อย		6	57	29
4. อำเภอขุนยวม		5	37	22
5. อำเภอแม่สะเรียง		6	59	29
2. เชียงใหม่	13	97	830	541
1. อำเภอเชียงดาว		7	57	40
2. อำเภอแม่แจ่ม		6	66	47
3. อำเภอสะเมิง		5	35	25
4. อำเภอฮอด		6	47	34
5. อำเภออมก๋อย		4	50	16
6. อำเภอดอยเต่า		6	38	21
7. อำเภอแม่เฒ่า		6	50	37
8. อำเภอฝาง		9	97	72
9. อำเภอพร้าว		11	94	54
10. อำเภอดอยสะเก็ด		13	94	48
11. อำเภอจอมทอง		9	85	67
12. กิ่งอำเภอเวียงแหง		2	12	9
13. อำเภอแม่แตง		13	105	71
3. ตาก	6	30	265	102
1. อำเภอท่าสองยาง		4	55	10
2. อำเภอสามเงา		5	40	25

ตารางที่ 1 (ต่อ)

จังหวัด	จำนวนอำเภอ และกิ่งอำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวน ผู้บริหารโรงเรียน
	3.อำเภออุ้มผาง	5	37	9
	4.อำเภอบ้านตาก	7	64	32
	5.อำเภอแม่ระมาด	5	47	18
	6.กิ่งอำเภอพบพระ	4	22	8
4.ลำปาง	10	56	400	342
	1.อำเภอแม่พริก	3	20	14
	2.อำเภอเสริมงาม	4	29	28
	3.อำเภอสบปราบ	4	27	21
	4.อำเภอวังเหนือ	4	41	41
	5.อำเภอแจ้ห่ม	6	39	37
	6.อำเภองาว	10	54	39
	7.อำเภอเถิน	8	61	45
	8.กิ่งอำเภอแม่เมาะ	4	26	23
	9.กิ่งอำเภอเมืองปาน	4	34	33
	10.อำเภอแม่ทะ	9	69	61
5.แพร่	4	32	246	186
	1.อำเภอวังชิ้น	5	47	50
	2.อำเภอลอง	7	66	47
	3.อำเภอสอง	7	48	37
	4.อำเภอร้องกวาง	13	85	52
6.พะเยา	4	27	291	145
	1.อำเภอจุน	5	50	27
	2.อำเภอปง	6	73	43

ตารางที่ 1 (ต่อ)

จังหวัด	จำนวนอำเภอ และกิ่งอำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวน ผู้บริหารโรงเรียน
	3.อำเภอเชียงม่วน	3	25	13
	4.อำเภอเชียงคำ	13	143	62
7.น่าน	11	87	680	370
	1.อำเภอเชียงกลาง	9	71	34
	2.อำเภอทุ่งช้าง	4	37	17
	3.อำเภอปัว	12	103	48
	4.อำเภอแม่จริม	5	31	21
	5.อำเภอนาน้อย	7	61	29
	6.กิ่งอำเภอบ้านหลวง	4	24	11
	7.อำเภอเมืองน่าน	15	128	72
	8.อำเภอท่าวังผา	9	71	44
	9.อำเภอสา	15	92	63
	10.กิ่งอำเภอสันติสุข	3	24	11
	11.กิ่งอำเภอนาหมื่น	4	38	20
8.อุตรดิตถ์	4	18	139	99
	1.กิ่งอำเภอบ้านโคก	2	18	13
	2.อำเภอท่าปลา	8	65	38
	3.อำเภอปากท่า	3	22	18
	4.อำเภอน้ำปาด	5	34	30
9.เพชรบูรณ์	2	25	262	108
	1.อำเภอหล่มเก่า	19	194	48
	2.อำเภอชนแดน	6	68	60
10.อุทัยธานี	4	18	166	119

ตารางที่ 1 (ต่อ)

จังหวัด	จำนวนอำเภอ และกิ่งอำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวน ผู้บริหารโรงเรียน
	1.อำเภอบ้านไร่	1	11	9
	2.อำเภอสว่างอารมณ์	4	44	32
	3.อำเภอทัพทัน	10	84	44
	4.อำเภอลานสัก	3	38	32
11.นครสวรรค์	5	45	412	268
	1.อำเภอลาดยาว	13	136	97
	2.อำเภอโกรกพระ	9	61	28
	3.อำเภอท่าตะโก	10	78	54
	4.อำเภอไพศาลี	6	56	39
	5.อำเภอหนองบัว	7	81	50
12.กำแพงเพชร	2	10	125	78
	1.อำเภอพรานกระต่าย	7	87	47
	2.กิ่งอำเภอลองลาน	3	38	31
13.ลำพูน	3	15	138	84
	1.อำเภอสี	7	58	40
	2.อำเภอแม่ทา	5	52	33
	3.กิ่งอำเภอทุ่งหัวช้าง	3	28	11
14.สุโขทัย	3	21	161	107
	1.อำเภอศรีสำขันธ์	11	80	62
	2.อำเภอชุมเสี้ยว	5	40	24
	3.อำเภอบ้านด่านลานหอย	5	41	21
15.เชียงราย	4	28	272	153
	1.อำเภอแม่สรวย	6	71	35

ตารางที่ 1 (ต่อ)

จังหวัด	จำนวนอำเภอ และกิ่งอำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวน ผู้บริหารโรงเรียน
	2.อำเภอเทิง	12	117	63
	3.อำเภอเวียงป่าเป้า	7	59	33
	4.กิ่งอำเภอพญาเม็งราย	3	25	22
16.พิษณุโลก	2	13	237	80
	1.อำเภอนครไทย	9	101	54
	2.อำเภอชาติตระการ	4	136	26
รวม	82	554	4,889	1,937

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรในการศึกษาชั้นนำ โดยการสัมภาษณ์เพื่อนำผลไปพัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูลการวิจัย ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากประชากรแต่ละกลุ่มใน 2 อำเภอ หรือร้อยละ 50 ของอำเภอที่ยากจนในจังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งมีจำนวน รวม 4 อำเภอ ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษา ให้ได้จำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของจำนวนประชากรทั้งจังหวัดอุตรดิตถ์ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรในการศึกษาชั้นนำ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา 9 คน ผู้นำท้องถิ่น 21 คน และ ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษา 8 คน รวม 38 คน

2. กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัย ดำเนินการหาโดยการแบ่งกลุ่มจังหวัดยากจนในเขตภาคเหนือ 3 ขนาด คือ

จังหวัดขนาดใหญ่หมายถึงจังหวัดที่มีจำนวนอำเภอยากจนตั้งแต่ 10 อำเภอขึ้นไป มี 3 จังหวัดคือ เชียงใหม่ ลำปาง น่าน

จังหวัดขนาดกลางหมายถึงจังหวัดที่มีจำนวนอำเภอยากจนน้อยกว่า 10 อำเภอ และมากกว่า 4 อำเภอ มี 3 จังหวัดคือ แม่ฮ่องสอน ตาก นครสวรรค์

จังหวัดขนาดเล็กหมายถึงจังหวัดที่มีจำนวนอำเภอจากจนถึงแต่ 4 อำเภอลงมา
มี 10 จังหวัดคือ แพร่ พะเยา อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ อุทัยธานี กำแพงเพชร สุโขทัย ลำพูน
เชียงราย พิษณุโลก

จากผลการจัดขนาดจังหวัดยากจนออกเป็น 3 กลุ่ม จะทำให้จำแนกประชากรตาม
กลุ่มจังหวัดได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรตามกลุ่มจังหวัด

จังหวัด	ผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา	ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง กับระบบการศึกษา	ผู้นำท้องถิ่น	รวม
จังหวัดขนาดใหญ่				
1. เชียงใหม่	541	440	927	1,908
2. ลำปาง	342	264	456	1,062
3. น่าน	370	392	767	1,529
รวม	1,253	1,096	2,150	4,499
จังหวัดขนาดกลาง				
1. แม่ฮ่องสอน	155	148	297	600
2. ตาก	102	144	295	541
3. นครสวรรค์	268	200	457	925
รวม	525	492	1,049	2,066
จังหวัดขนาดเล็ก				
1. แพร่	186	144	278	608
2. พะเยา	145	124	318	587
3. อุตรดิตถ์	99	88	157	364
4. เพชรบูรณ์	108	108	287	503
5. อุทัยธานี	119	88	184	391
6. กำแพงเพชร	78	48	135	261
7. ลำพูน	84	72	153	309

ตารางที่ 2 (ต่อ)

จังหวัด	ผู้บริหารโรงเรียน ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง กับระบบการศึกษา		ผู้นำท้องถิ่น	รวม
	ประถมศึกษา			
8. สุโขทัย	107	96	182	385
9. เชียงราย	153	128	300	581
10. พิษณุโลก	80	60	250	390
รวม	1,159	956	2,244	4,379

การหาขนาดพหุของกลุ่มตัวอย่างดำเนินการโดยนำจำนวนประชากรทั้งหมด 10,924 คน ไปเปิดตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie&Morgan) แล้วทำการเทียบสัดส่วนให้ได้จำนวนตัวอย่างประชากรที่เหมาะสมเป็นตัวแทนของประชากรคือกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษาและกลุ่มผู้นำท้องถิ่น ส่วนการสุ่มตัวอย่างประชากรดำเนินการโดยสุ่มจากประชากรในพื้นที่เป้าหมาย โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling)

การสุ่มครั้งที่ 1 กลุ่มตัวอย่างประชากรได้จากการสุ่มจังหวัดในแต่ละกลุ่มตามขนาดของจังหวัด จำนวน 1 ใน 3 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้จังหวัดขนาดใหญ่ 1 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดน่าน ขนาดกลาง 1 จังหวัด ได้แก่จังหวัดนครสวรรค์ ขนาดเล็ก 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร สุโขทัยและลำพูน

การสุ่มครั้งที่ 2 ในแต่ละจังหวัดที่สุ่มได้แบ่งออกเป็นอำเภอขนาดใหญ่และอำเภอขนาดเล็ก โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย สุ่มอำเภอขนาดใหญ่ 1 อำเภอ และอำเภอขนาดเล็ก 1 อำเภอ รวมจังหวัดละ 2 อำเภอ จะได้อำเภอทั้งสิ้น 10 อำเภอ โดยอำเภอขนาดใหญ่ของจังหวัดขนาดใหญ่หมายถึงอำเภอที่มีจำนวนตำบลมากกว่า 10 ตำบล อำเภอขนาดใหญ่ของจังหวัดขนาดกลางหมายถึงอำเภอที่มีจำนวนตำบลมากกว่า 7 ตำบล และอำเภอขนาดใหญ่ของจังหวัดขนาดเล็กหมายถึงอำเภอที่มีจำนวนตำบลมากกว่า 4 ตำบล ตามลำดับ ดังอำเภอที่สุ่มตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้ จังหวัดน่านได้แก่อำเภอเมืองและอำเภอบ้านหลวง จังหวัดนครสวรรค์ได้แก่อำเภอลาดยาว และอำเภอโกรกพระ จังหวัดกำแพงเพชรได้แก่อำเภอพรานกระต่ายและอำเภอคลองลาน จังหวัดสุโขทัยได้แก่อำเภอศรีสัชชนาลัยและอำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดลำพูนได้แก่อำเภอแม่ทาและอำเภอทุ่งหัวช้าง

ในแต่ละอำเภอแบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
กลุ่มผู้นำท้องถิ่น กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษา

การสุ่มครั้งที่ 3 สุ่มจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละอำเภอที่สุ่มได้ จากการสุ่มครั้งที่ 2
จากกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มผู้นำท้องถิ่นและกลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการ
ประถมศึกษา ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 577 คน

หลังจากนั้นจึงส่งแบบสอบถามตามกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้และสามารถเก็บแบบสอบถามคืนมา
วิเคราะห์ได้จำนวน 445 คน

ตั้งตารางแสดงจำนวนตัวอย่างประชากรและแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์
ต่อไป

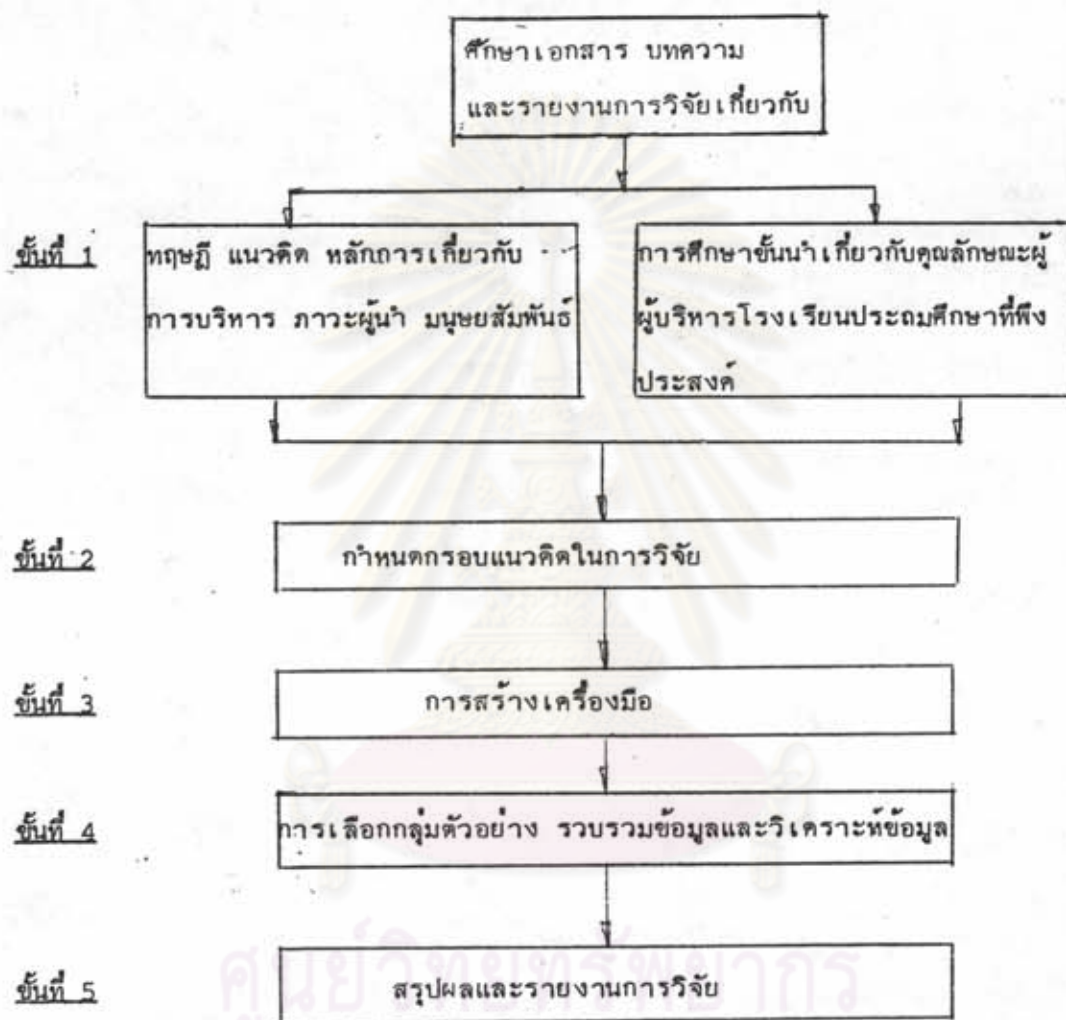
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 จำนวนตัวอย่างประชากรและผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามกลุ่มตัวอย่าง

ชื่อจังหวัด อำเภอ	ผู้บริหารโรงเรียน			ผู้นำท้องถิ่น			ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง			รวม		
	ตัวอย่าง ประชากร	แบบสอบถาม ที่ได้รับคืน	ร้อยละ	ตัวอย่าง ประชากร	แบบสอบถาม ที่ได้รับคืน	ร้อยละ	ตัวอย่าง ประชากร	แบบสอบถาม ที่ได้รับคืน	ร้อยละ	ตัวอย่าง ประชากร	แบบสอบถาม ที่ได้รับคืน	ร้อยละ
จ.น่าน	33	24	72.72	61	39	63.93	34	33	97.06	128	96	75.00
อ.เมือง	28	20	71.43	52	32	61.54	23	22	95.15	103	74	71.84
อ.บ้านหลวง	5	4	80.00	9	7	77.78	11	11	100.00	25	22	88.00
จ.นครสวรรค์	50	35	70.00	78	55	70.51	34	26	76.47	162	116	71.60
อ.ลาดยาว	37	27	72.97	55	39	70.91	24	17	70.83	116	83	71.55
อ.โกรกพระ	13	8	61.54	23	16	69.57	10	9	90.00	46	33	71.74
จ.กำแพงเพชร	31	24	77.41	50	37	74.00	20	19	95.00	101	80	79.20
อ.พรานกระต่าย	21	16	76.19	35	27	77.14	13	13	100.00	69	56	81.16
อ.คลองลาน	10	8	80.00	15	10	66.67	7	6	85.71	32	24	75.00
จ.ลำพูน	19	18	94.74	35	26	74.28	20	18	90.00	74	62	83.78
อ.แม่ทา	13	13	100.00	23	16	69.57	12	10	83.33	48	39	81.25
อ.ทุ่งหัวช้าง	6	5	83.33	12	10	83.33	8	8	100.00	26	23	88.46
จ.สุโขทัย	35	25	71.42	48	42	87.50	29	24	82.75	112	91	81.25
อ.ศรีสำดัมภ์	25	17	68.00	33	30	90.91	19	16	84.21	77	63	81.82
อ.ทุ่งเสลี่ยม	10	8	80.00	15	12	80.00	10	8	80.00	35	28	80.00
รวม	168	126	75.00	272	199	73.16	137	120	87.59	577	455	77.12
อำเภอใหญ่	124	93	75.00	198	144	72.73	91	78	85.71	413	315	76.27
อำเภอเล็ก	44	33	75.00	74	55	74.32	46	42	91.30	164	130	79.27

ขั้นตอนในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามลำดับขั้น ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ตั้งรายละเอียดต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร บทความและรายงานการวิจัยเป็นการค้นคว้าเกี่ยวกับ
- 1.1 ทฤษฎี แนวคิด หลักการที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ภาวะผู้นำและมนุษยสัมพันธ์
  - 1.2 ลักษณะผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่พึงประสงค์
  - 1.3 ศึกษาชั้นนำเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- ขั้นที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า และศึกษาชั้นนำมาประมวลและกำหนดเป็นกรอบแนวความคิดสำหรับการวิจัย (Conceptual Framework of Research) และใช้ร่างแบบสอบถาม
- ขั้นที่ 3 นำผลการศึกษาชั้นนำมาวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ปรับปรุงและสร้างแบบสอบถามที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
- ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว เช่น อายุ, วุฒิทางการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์
  - ตอนที่ 2 เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตชนบท ยากจนโดยครอบคลุมคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ได้แก่คุณลักษณะด้านความรู้และประสบการณ์ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านสังคมและมนุษยสัมพันธ์ ด้านจิตใจและอารมณ์
- ขั้นที่ 4 สุ่มตัวอย่างประชากรในพื้นที่เป้าหมายแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) และแจกแบบสอบถามตามตัวอย่างประชากรจากกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มผู้นำท้องถิ่น และกลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษาได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 577 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองใน 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีการบริหาร ภาวะผู้นำและมนุษยสัมพันธ์ จากเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิดทฤษฎี ศึกษาลักษณะผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาโดยการศึกษานำมา ใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือ ศึกษากลุ่มตัวอย่างประชากรร้อยละ 10 ของประชากรจังหวัดอุดรดิตต์ โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

(Simple Random Sampling) เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดทางภาคปฏิบัติ จากนั้นนำกรอบแนวคิดทางทฤษฎีและทางภาคปฏิบัติ รวมด้วยกันเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำรา โดยอาศัยหลักการในการพัฒนาชนบทแนวใหม่ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) และคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาโดยทั่วไป

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก) คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ ตำแหน่ง อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และวัน เวลา สถานที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่ชนบทยากจนภาคเหนือ โดยแบบสัมภาษณ์ในตอนี่ 2 ได้เว้นว่างให้ผู้รับการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่พึงประสงค์ได้โดยเสรี

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยการสรุปผลจากการสัมภาษณ์ กำหนดเป็นแนวคิดในทางภาคปฏิบัติ แล้วผนวกเข้ากับแนวคิดทางภาคทฤษฎีเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย จากนั้นดำเนินการศึกษา ค้นคว้า เอกสาร ตำรา งานวิจัย เพื่อการสร้างแบบสอบถามโดยการกำหนดตัวบ่งชี้ ลักษณะผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาใน 2 ด้าน คือ ลักษณะส่วนบุคคลและลักษณะด้านอาชีพ

ลักษณะส่วนบุคคลประกอบด้วย

- ด้านร่างกายและจิตใจ
- ด้านสังคมและมนุษยสัมพันธ์
- ด้านความเป็นผู้นำ

ลักษณะด้านวิชาชีพ

- ระดับความรู้และประสบการณ์
- ความรู้ด้านวิชาชีพ
- ความรู้ความสามารถด้านการปฏิบัติงาน

แต่ละประเด็นข้อคำถามให้ผู้ตอบพิจารณาว่ามีความต้องการลักษณะผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาอย่างน้อยเพียงใด โดยให้กำหนดคะแนนดังนี้

- 1 หมายถึง พียงประสงค่น้อยที่สุด
- 2 หมายถึง พียงประสงค่น้อย
- 3 หมายถึง พียงประสงคค์อนข้างน้อย
- 4 หมายถึง พียงประสงคค์ปานกลาง
- 5 หมายถึง พียงประสงคค์อนข้างมาก
- 6 หมายถึง พียงประสงคค์มาก
- 7 หมายถึง พียงประสงคค์มากที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ได้ คำนิยามการตามลำดับดังนี้คือ สรุปผลการสัมภาษณ์จากการศึกษาชั้นนำ พร้อมทั้งร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาให้ความเห็นชอบจึงพิมพ์เป็นร่างแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 เสนอร่างแบบสอบถามต่อผู้ทรงคุณวุฒิสถาษาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบทยากจนและการประถมศึกษา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ความถูกต้องเหมาะสม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิสถาษาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบทยากจนและการประถมศึกษาที่เป็นผู้ตรวจสอบและให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม มีดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนานจิต สุคนธ์ทรัพย์ อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย ดันติเมธ อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ คุปรัตน์ อาจารย์ภาควิชาอุดมศึกษา
4. ดร.กมล ภูประเสริฐ ผู้อำนวยการกองวิชาการ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ
5. อาจารย์ประสาน เสริฐปัญญา นักวิชาการศึกษา 7 สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ
6. นายจួយ เอกอินทร์ ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ
7. นายสมเชาว์ เกษประทุม ผู้อำนวยการกองวิชาการบริหารงานบุคคล สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.)
8. นายแพทย์สำเร็จ แหยงกระโทก สาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่างประชากรบางส่วนและรอรับกลับคืนด้วยตนเอง

และอีกส่วนหนึ่งผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งกลับทางไปรษณีย์ หากไม่ได้รับกลับคืนมาภายใน 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามไปให้อีก 1 ชุด

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ.2529 ถึง 10 มกราคม พ.ศ.2530 และระหว่างวันที่ 6 พฤษภาคม 2530 ถึง 12 พฤษภาคม 2530 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 445 ฉบับ จากจำนวนตัวอย่างประชากรทั้งหมด 577 คน คิดเป็นร้อยละ 77.12

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม เอส.พี.เอส. เอส-เอ็กซ์ (SPSS^{-X}) ของกระทรวงศึกษาธิการ การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ

ตอนที่ 2 ลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่ชนบทภาคเหนือ ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านสังคมและมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้และประสบการณ์ ด้านวิชาชีพและด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จัดอันดับที่พึงประสงค์ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษา ในลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่ชนบทภาคเหนือ วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มแล้วจึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Sheffe) กำหนดค่าสถิติที่มีระดับความมีนัยสำคัญที่ .05

ผลการแปลความหมายข้อมูล

เบสท์ (Best 1977 : 178-179) ได้กล่าวถึงวิธีการแปลความหมายของข้อมูลไว้ว่า ยังไม่มีข้อยืนยันใด ๆ พอที่จะเชื่อได้ว่ามาตราส่วนแต่ละช่วงมีช่วงว่างระหว่างแต่ละมาตราส่วน เท่ากันหมดช่วงระหว่าง "ระดับที่พึงประสงค์น้อย" กับ "ระดับที่พึงประสงค์น้อยมาก" อาจไม่เท่ากันกับช่วงระหว่าง "ระดับที่พึงประสงค์น้อย" กับ "ไม่มีความคิดเห็น" ก็ได้ ข้อคำถามทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์นี้เป็นเรื่องความเห็นซึ่งอาจไม่ตรงกับความจริง แต่อย่างไรก็ตาม

คะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามที่เรากำหนดขึ้นตามมาตราส่วนต่าง ๆ นั้นอาจเชื่อถือไม่ได้ทั้งหมด
 แท้ที่จริงแล้วการที่จะตอบคำถามหลาย ๆ มาตรส่วนนั้น ผลรวมของการตอบที่แตกต่างกันอาจจะได้
 คะแนนออกมาค่าใดค่าหนึ่งที่เหมาะสมได้โดยไม่จำเพาะเจาะจงว่าเป็นมาตราส่วนของทัศนคติหรือความ
 คิดเห็นนั้น แม้ว่าแบบสอบถามความคิดเห็นจะทำให้เกิดความเห็นที่สอดคล้องกันก็ตาม แต่คน ๆ หนึ่ง
 อาจจะตอบตามความรู้สึกว่าควรจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้มีมากกว่าความรู้สึกที่แท้จริงของบุคคลนั้นได้

แม้ว่าจะมีข้อจำกัดในกระบวนการวัดความคิดเห็นบ้างก็ตาม แต่วิธีการวัดความคิดเห็น
 ก็ถือว่าใช้ได้และมักใช้ในการวิจัยทางสังคม ทั้งนี้จนกว่าจะมีการพัฒนาวิธีการวัดดังกล่าวนี้ต่อไป
 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากแนวความคิดของ Best ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงกำหนดช่วงเกณฑ์การพิจารณาความ
 คิดเห็นโดยใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยของคะแนน	เกณฑ์พิจารณาความคิดเห็น
น้อยกว่า 1 - 1.49	พึงประสงค์น้อยที่สุด
1.50 - 2.49	พึงประสงค์น้อย
2.50 - 3.49	พึงประสงค์ค่อนข้างน้อย
3.50 - 4.49	พึงประสงค์ปานกลาง
4.50 - 5.49	พึงประสงค์ค่อนข้างมาก
5.50 - 6.49	พึงประสงค์มาก
6.50 - 7.00	พึงประสงค์มากที่สุด

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้คือ

S = Source of variation

DF = Degree of freedom

SS = Sum of square

MS = Mean of square

F = F-ratio

BG = Between groups variance

WG = Within groups variance

T = Total

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย